

slikar je baš i na izloženim lino-rezima vidljiviji od grafičara. Njegov škrti i brzi crtež nema grafičku čistoću i snagu jednog Hartunga ili Klinea. Vidi se autorova borba između grafičkog i kolorističkog, između čiste apstrakcije i stanovitih literarnih asocijacija.

Težnja apstrakciji i »novim tendencijama« očita je u izloženim serigrafijama Ljerke Šibenik. To i nisu prave grafike, nego kolaži čistih obojenih geometrijskih oblika. Dekorativnost je očita, ali pomalo hladna.

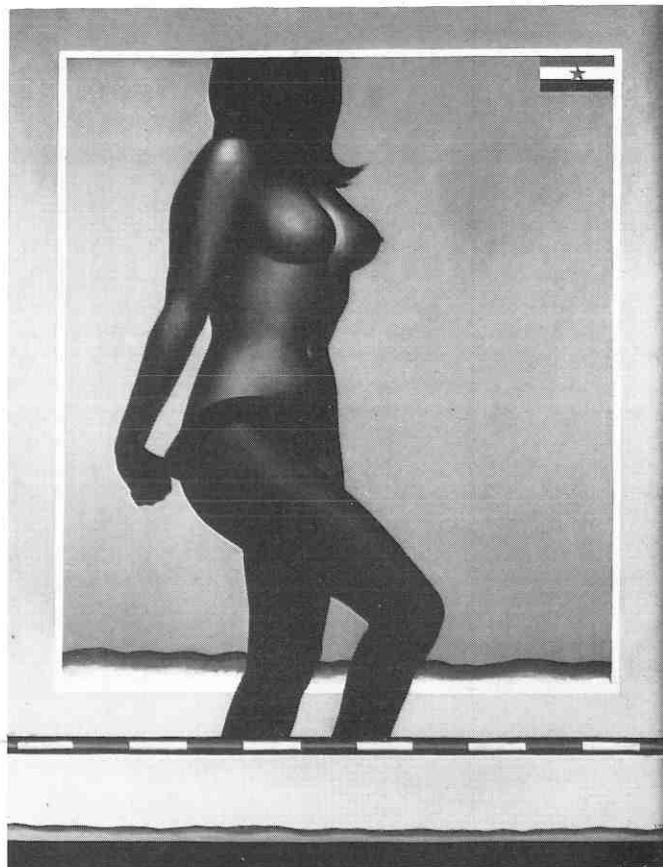
Op-art ima predstavnike u Ivanu Picelju i Miroslavu Šuteju. Piceljeva su djela hladne geometrijske, gotovo kompjuterske kompozicije. Barata efektima svijetlih boja. To je traženje novih putova grafike. Šutej je, opet, izložio svoje poznate mobilne grafike koje principijelno mogu biti i osporavane kao umjetnička djela zbog igre slučajnosti. Koristi se kolorističkim kontrastima, a kvaliteta mu je grafička i plastična čistoća i jasnoća.

Op-art nalazimo i u serigrafijama Ante Kuduza, jednako kao i psihodeličnu umjetnost. Titravi efekti fosforescentnih boja i obojenih ploha nameću se gledaocu. Naglašava linearni kolorizam s efektima »svjetlosti« boja. To je zapravo kolorirani crtež s nadrealističkim težnjama.

Efekti psihodelične grafike očiti su na serigrafijama Josipa Bukala. To je senzibilna umjetnost, s osjećajem za dekoraciju i kolorit i s primjenom ritmičkog ponavljanja, kao u glazbenim kompozicijama.

Radovi (juvigravure) Zdravka Tišljara nastali su pod utjecajem neosecesije i psihodelične umjetnosti. U njima je naglašena stanovita »organička« dekorativnost.

Izložba odražava i likovni stav njezinih postavljča Tomislava Lalina i Tonka Maroevića, koji su za osnovno mjerilo uzeli kvalitetu radova i tako uspjeli prikazati visok domet i suvremenost hrvatske grafike danas.

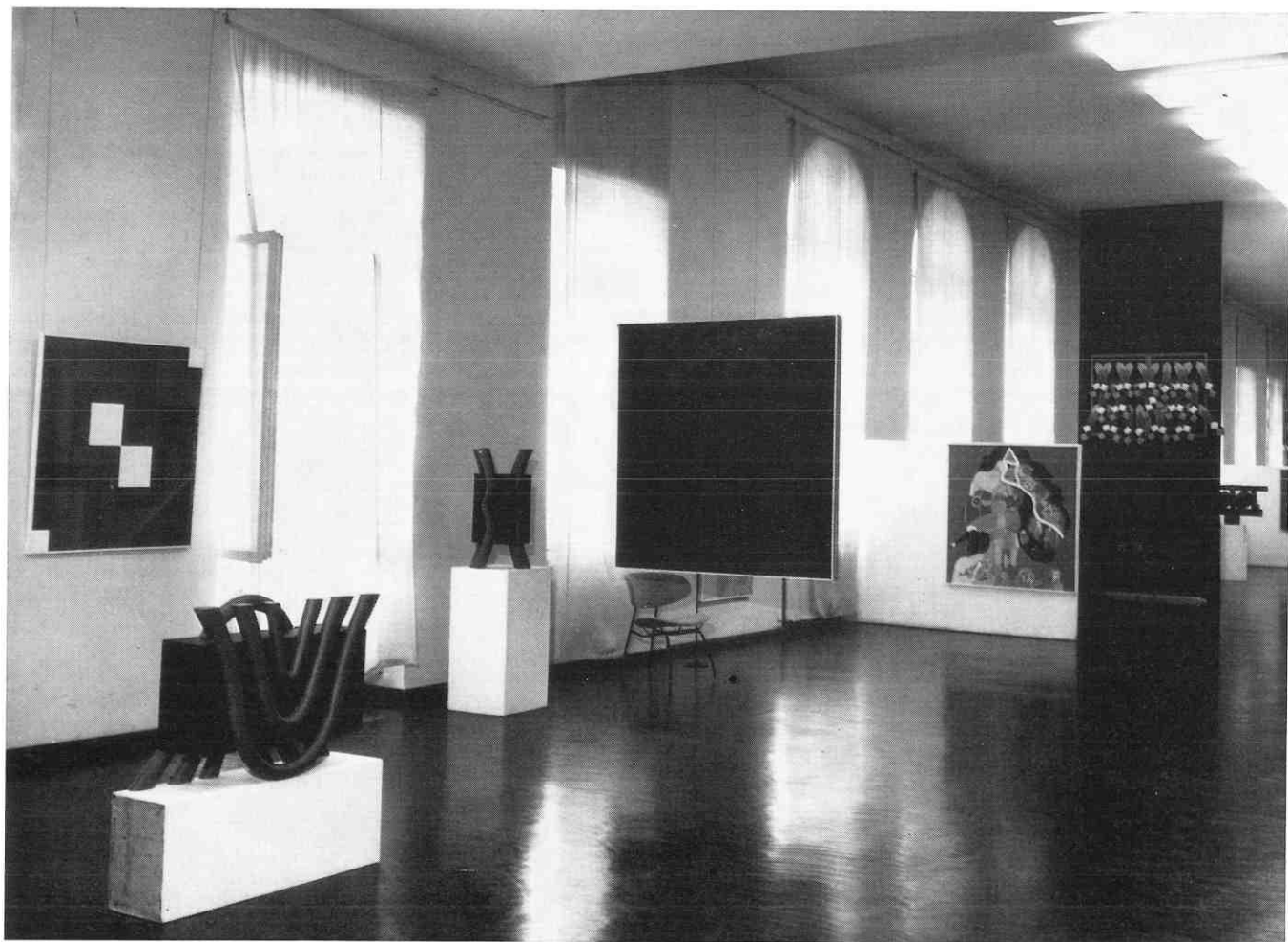

6. bijenale mladih

moderna galerija
rijeka
lipanj, srpanj, kolovoz 1971.

vanda ekl

Uvijek kod prezentativne izložbe skupine — pa bila ona i pod značajnim i uvjerljivim nazivnikom dobi autora — imamo dojam prinudnog razmeđivanja i prisile nad razvedenošću umjetničkog života. Što znači limit godišta, a što znači umjetnička dob? Pa ipak sa svim ogradama prema revijalnom kolektiviziranju i s rezervom prema rezultatu koji može dati izbor iz pristigle građe umjesto studijski sačinjenog presjeka — susret mladih iz cijele Jugoslavije ima svakako svoj očigledni smisao. Zaključci koji se mogu povući od tog nastupa doduše su relativni — jer u biti nije riječ o pokušaju sinteze nego o izboru koji je žirirala slučajnost odazivanja i neodazivanja kao i autokritičnost umjetnika. Ipak se njihovo opredjeljenje po zakonu vjerojatnosti može donekle poistovjetiti s nagovještajem naše likovne budućnosti.

Opći je dojam da je Šesti bijenale mladih u usporedbi s prijašnjima bolji — naprosto jer su radovi izrazitiji i bolji. Riječ je međutim o vrlo različitim slojevima interesa, raznorodnim predmetima istraživanja i raznovrsnim podsticajima koji jasno objavljuju opću prizmu gledanja mladih ali i izrazitu divergentnost njihova tragalaštva i osjećanja vrijednosti sadašnjeg života na koji svi žele reagirati. Karakteristično je da je polje stvarnog prostora na kojem se mladi izražavaju po dimenzijama veliko. Izložba u svom dijelu uske dodane galerije nije osigurala dovoljan razmak gledaocu. Izlagačima je naime svojstvena manifestna glasnost.

Ekspanzivnost pa i spektakularnost svakako su obilježja koja u ovom skupu općenito pribavljaju dojam povišenog, euforičnog kazivanja. Gotovo i nema slučaja da će se netko — nelirskom vremenu usprkos — meditativno skloniti u svijet svoje intime.

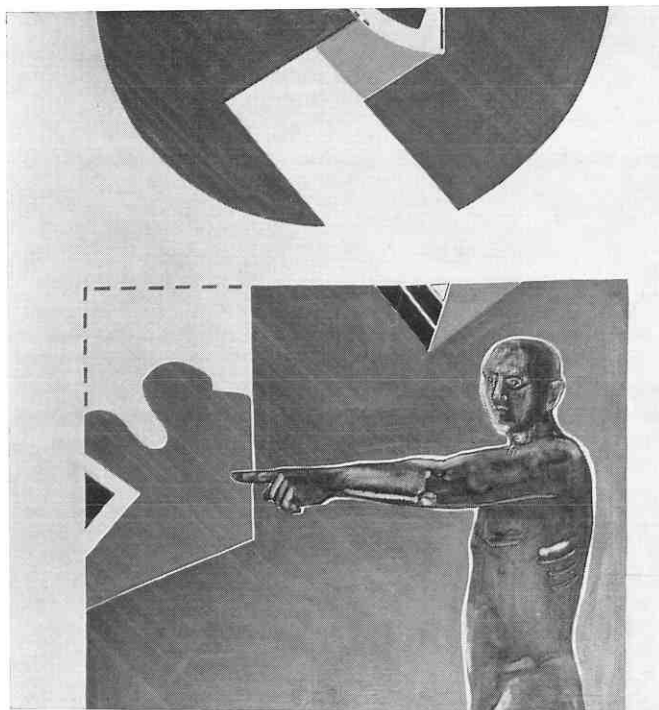
Jedva je moguće u slojevitom zbiivanju među mladima provesti kategorizaciju pravaca koji se javljaju, jer se oni uznemireno prepliću od neonadrealizma, neoekspresionizma do geometrijske apstrakcije, od naivizma, fantastike i odjeka sescesije do nove figuracije i tekovina pop-arta — i to manje u čistim izvodima a mnogo više u čak para-

doksalnim spojevima. Javljaju se pritom dakako utvrđene individualnosti, ali i tegobno traženje koje se nadovezuje na tuđa iskustva ili ih dopunjuje. Ipak u cijelosti prepoznajemo kod naših mladih problemske pandane suvremenih likovnih kretanja koji ih odvođe u svim pravcima svijeta.

Po nekoj osnovnoj orijentaciji možemo reći da se dio mladih pridružuje napetosti psihologiziranja i u svom zamišljanju priziva iracionalne sile koje uzrokuju egzistencijalni nemir suvremenog života. Na najrazličitije načine formirane elastične strukture i razigrane fak-

ture boja, kovitljaji poteza, konflikti masa, organski fragmenti, sudari i suptilni dodiri materije — sve to rađa uglavnom poznatu traumatsku, pomalo neurotiziranu atmosferu. Patetično i oporo, bez želje da ikada nježno dodirne ljudsku osjetljivost.

S druge se strane javlja, isto tako neuvijeno, veličanje konkretne pojavnosti suvremenih životnih fenomena: od serijske mehaničke uzastopnosti do nove ritmičke relacije u prostoru. Proživljeno iskustvo miješa se s posve optičkim zapažanjem, bitno s površnim, tehnicistička invencija sa svakodnevnim, banalnim iskustvom i oblikom. Od asketizma gotovo apsolutne plohe do zasićenog ornamentalizma, od energije u sudaru ploha i krupnih masa do plakatski kratke agresivnosti i do markantnog znaka urbane civilizacije. Izazovna činjeničnost nove figuracije, nezaustavljeni pokret događanja, frakcioniranje struktura i boja — a uz to prelogičnost ustrojstva oprostorene geometrijske mutacije. U biti su to vječni konflikti stvarnosti i mašte, racionalne i emotivne spoznaje, koji se objavljuju i u današnjim promijenjenim perceptivnim i doživljajnim procesima. Bez sumnje u iskrenu motiviranost opredjeljenja mladih umjetnika kao i u potrebu njihove privole da se nadovežu na utrte probleme — očito rasplet vlastitog izraza nije bio na domak ruke!

Prva nagrada Emilu Robertu Tanayau opravdano je upozorila na toga umjetnika koji je senzibilno u rasporedu masa i putanji linija, u razložnosti a ujedno gustoći kazivanja, ostvario morbidno bezgласje suvremenog ravnodušja. Četvrta nagrada Ivi Friščiću trebala je da se popne na drugo mjesto, jer je on u drastičnoj suprotnosti izvanredno sadržajno razrađenog kolorističkog i oblikovnog tkiva prikazao dramu suvremenog poraza. Trebalo je da se to dogodi na račun druge nagrade koju je dobila Metka Krašovec, a čija je »Tišina« jako uvjetovana metafizičkom konstrukcijom. Četvrta nagrada Janezu Logaru ukazala je na poznati efekt rastera što priziva istodobno mehanički postupak i tanano ustrojstvo.

U svemu: generacije što dolaze mlađe su više po otvorenosti problema svog izraza negoli po psihologiji svojih preokupacija.